

**ЧУДОМИР
В СЕЛО ГОРНО САХРАНЕ И
АСЕН**

chitanka.info

Две малки забутани селца. Отстранени от големия път. В тях рядко се отбива чужд човек или ако се отбие, той ще бъде стражар или държавен чиновник. Населени са от прокудени македонци от Разлога, още носещи по лицата си ужаса на потушеното Илинденско въстание, и загорци, прогонени от безплодните габровски балкани. Две бедни отрудени села, с големи разградени дворища, с просторни сливови градини, купища кръгли камъни от бясното Акдере, с босоноги дрипави деца и грамадни люти кучета.

— Ето — думам на спътника си, — аз съм от този край и досега не съм можал да отделя един ден, за да споходя тези села.

— Остави се, особени сте вие сега. Моят син е пребродил всички български балкани, питай го за Рила, знае и последните храсти по нея, а пратих го лани да иде до Горно Черковище по една работа, а той яхнал колелото, тръгнал по чирпанското шосе и се озовал в Средногорово.

* * *

Слизаме в Горно Сахране и се запътваме за общината. Насреща ни поп Иван, бивш подофицер, бил се при Сливница, чер като казалачдерец и все засмян. Ето и черквицата, малка кокетна постройка, отлично зографисана от К. Кънчев от Калофер. Сред туй запустение да видиш такава хубава постройка, с художествени икони украсена — каква радост!

Инак селцето прави усилия да подчертае съществуването си. Даже много копане е паднало, както разправят, по каптажа на селото и кюнци се търкалят по мегдана, и 200 000 лв. били похарчени, но... вода няма още. Общинското здание е ново; селяните имат млекарска кооперация с около 60 членове. Кооперацията засега приготвява сирене. Селото е от 136 къщи, от които 25 са турски. Българското училище е с двама учители, а турското — с един.

— Най-големият ни враг е Акдере — разправя бившият им кмет, който кметувал 13 години, — големи пакости ни прави и то ни раздели с долносахранци.

— Не може ли нещо да се направи, за да се укроти?

— Може, как да не може. Лекарството му е да не се сече „сургунът“, ама през войната го изсякоха женорята и сега иди го запирай.

Една интересна култура има тук. Край самото село, по реката и в корията, растат грамадно количество дрянови дръвчета. Дрянови гори просто, които биха могли да се използват по-ефикасно. Струва ми се, горносахранци трябва да се замислят върху това, защото 4000 лв. приход от дренки е нищо при толкова много дръвчета.

— Ами колко партии има в селото? — питам бившия кмет.

— Ами че как да ти кажа, засега са само две, ама като се случи берекетлия година, достигат до седем-осем.

* * *

Асен (Юренлии) е на километър от Горно Сахране, току през реката. Старото поселище било Мосучелар, близо до прохода, прорязан от Акдере. Демиркапия се казва проходът и кой не е минавал през него? И щом прехвърли прохода, озовава се в селото. А какви хора не минават по царските пътища — и лоши, и добри. Лошите трябва да са били по-много по ония времена, защото додеяло на мосучеларци от зулумлуците им. И веднъж, когато овчари отгоре им съобщили, че орда някаква пристига, пияна и бясна, селяните решили да избягат в Балкана. Изпратили жените по кривата пътека, а те бавно се оттеглили по другия път. Дошла ордата в селото и като го намерила празно, хайде по дирите им из Балкана! Полазила ордата по Балкана и достигнала една полянка, на полянката — кладенче, а в кладенчето — китки натопени. „Къзалан“ се нарича сега полянката. Там почивали жените и момичетата си брали цветете. Увълчила се ордата и хукнала още по-бясна нагоре. Ходила, ходила, нищо не намерила и от яд слязла долу и запалила селото. Камък върху камък не останало. Гледали селяните отгоре, кършели пръсти и се чудели какво да правят. Най-после избират няколко души делегация „варюрен“ (иди разучи), която да слезе долу и да намери място за селото далеч от царски пътища и орди кръвнишки. Слизат селяните и намират сегашното място и го наричат Юренлии от „юрен“ — разучено.

Сега селото брои 640 жители и около 120 къщи: половината турски и половината български. И едните, и другите имат училище, само че турските учители са двама, а българският — един, види се, защото турските училища се издържат от общината, а българските от държавата. Църква няма и селяните се черкуват в Горно Сахране. Слабо розопроизводство и тютюн. Но коклюшът по децата е в голямо изобилие, а санитарните власти били полуподвижни, както ни разправят. Тук почти никога не бие град и тук се ражда най-хубавото жито в околията.

Кметът на селото е славният бай Тома, дългогодишен кехая, с хайдутсидеровски мустаци — единият нагоре, другият надолу.

— Видиш ли го — дума ми секретар-бирникът, — той е първият социалист в селото.

— Нима? — учудено попитах аз.

— То беше по-рано — смотолеви бай Тома, — сега съм от правителството — сговорист съм.

— Право е — подзе пак секретар-бирникът, — а бе, господине, нали знаеш, нашата работа — хюкюматчийска работа.

— Знаменитий бай Тома, сега чак разбирам философическото значение на мустаците ти: левият прочие, бидейки социалист и преживявайки острата криза в партията, е увиснал надолу, когато използвайки облагите на властта десният стърчи гордо нагоре и от висините на веждата чак направлява съдбините на славното село Асен.

(Публикуван във в. „Казанлъшка искра“, II, бр. 48 от 15.VII.1926 г.)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.